

O pestré společnosti u jednoho stolu

Lk 15,1-7: *Do jeho blízkosti přicházeli sami celníci a hříšníci, aby ho slyšeli. Farizeové a zákoníci mezi sebou reptali: "On přijímá hříšníky a jí s nimi!" Pověděl jim toto podobenství: "Má-li někdo z vás sto ovcí a ztratí jednu z nich, což nenechá těch devadesát devět na pustém místě a nejde za tou, která se ztratila, dokud ji nenalezne? Když ji nalezne, vezme si ji s radostí na ramena, a když přijde domů, svolá své přátele a sousedy a řekne jim: 'Radujte se se mnou, protože jsem našel ovci, která se mi ztratila.' Pravím vám, že právě tak bude v nebi větší radost nad jedním hříšníkem, který činí pokání, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují.*

Lk 5,27-32: *Pak vyšel a spatřil celníka jménem Levi, jak sedí v celnici, a řekl mu: Pojď za mnou." Levi nechal všechno, vstal a šel za ním. A ve svém domě mu připravil velikou hostinu. Bylo tam množství celníků a jiných, kteří s ním stolovali. Ale farizeové a jejich zákoníci reptali a řekli jeho učedníkům: "Jak to, že jíte s celníky a hříšníky?" Ježíš jim odpověděl: "Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní. Nepřišel jsem volat k pokání spravedlivé, ale hříšníky."*

Když Ježíš na jedné cestě oslovil výběřčího poplatků jménem Levi, to už lidé, kteří šli s ním, trochu věděli, jaký má program. Řekl to totiž nedávno při bohoslužbách v městečku, kde bydlel. Přečetl tam citát z Bible (z jednoho starého proroka), v němž se píše o poslovi pověřeném, aby od Boha doručil chudým radost, zajatcům propuštění, slepým světlo a otrokům svobodu – čemuž se v Bibli tradičně říkalo "léto Boží milosti". A co víc: "Už je to tady," řekl jim Ježíš, "už se to plní."

Lidem, kteří to tenkrát při bohoslužbách poslouchali, se to dost líbilo: bylo to z Bible a byl to pěkný program: světlo, svoboda a radost pro všechny! A přece se vzápětí pohádali. Světlo, svoboda a radost pro všechny – háček je v tom "pro všechny". Ježíš jim (opět z Bible) připomněl příběhy, ve kterých si to Boží milost namířila k různým cizincům, ačkoli tady u nás by taky bylo koho zachraňovat. To posluchače pohněvalo: nám budeš něco vykládat, ty "rodáku", ty

tesařský učni. (Háček je zase v tom "nám": sami si za něj dosadte, do jakých skupin a společností a tradic náležíme – a nám by měl někdo na základě Bible vykládat, že si to Boží milost a spasení namířily jinam?!)

Potom Ježíš učil a taky zbavoval zla (Bible tomu říká uzdravoval) a lidi mu naslouchali a někteří s ním zůstali a doprovázeli ho. Třeba pár obyčejných rybářů, které pozval.

Jednou šel kolem celní budky. Kdo chtěl ve městě něco prodat, musel v budce zaplatit, aby ho do města vůbec pustili. (Poplatky stanovil ten v budce a dělal to tak, aby zbylo i na něj, až úřadům odvede, co musí). Ježíš nic k proclení neměl, nezajímal se o mýto, nýbrž o toho člověka, který je vybíral. Tyhle výběřčí nikdo neměl rád – co takovému nemilému člověku Ježíš asi řekne, když nám všem přináší světlo, radost a svobodu?

Jak ten rozhovor probíhal a jak byl dlouhý, to nevíme; evangelista Lukáš jeho důležitost shrnul do jediné Ježíšovy věty: "Pojď za mnou." Levi nechal budku budkou a šel. "Světlo, svoboda a radost," povídá si, "to mi za těch pár korun, co už nevyberu, přece stojí!" A Ježíš měl o přítele víc.

Ze všeho nejdřív je všechny Levi pozval do svého domu a uspořádal pro ně recepci. Jestli je Boží království podobné tomu, co se děje na velké hostině, pak si tady mezi sebou občas dopřejme takovou malou předmluvu, malý aperitiv: užijeme si radosti a hojnosti a společenství. A tak to tak udělali. Byl tu Ježíš, byli tu jeho průvodci, co se jim bude říkat učedníci, byli tu také znalci Bible, kteří se podle ní snažili žít a vedli k tomu i druhé lidi, ale byli tu také staří přátelé celníka Leviho. A protože mezi ně patřili i jeho kolegové z práce, stalo se, že tu společně stolovali lidé, kteří by k jednomu stolu za normálních okolností nezasedli ani za nic.

"Jakpak to, že Ježíš takové pozvání vůbec přijal?" Na tuhle (pochopitelnou a svým způsobem oprávněnou) otázku těch slušných, co žili podle Bible, Ježíš odpověděl: "A kdo podle vás potřebuje doktora? Zdraví, nebo nemocní? Já jsem nepřišel zvat k pokání spravedlivé, ale zkažené."

Nevím, zda Ježíšova odpověď (že lékaře potřebují nemocní, a ne zdraví) znepokojené spolustolovníky uspokojila. Ten příběh však v Bibli není kvůli nim, nýbrž pro nás, abychom se v něm našli a dali si od něj říct. Roli lékaře, který dá zkažený svět do pořádku a napraví hříšníky, tu přenechejme Bohu, ta nám nepřísluší. To už si spíš můžeme vyzkoušet kabát těch hříšníků, co nad nimi mají ostatní lidé přinejmenším rozpaky: v takovou chvíli je tu i pro nás Boží pozvání ke světlu, ve kterém vyšly najevo naše špatnosti, a s ním pozvání ke svobodě od těch špatností a k radosti, že jsme tu pozvánku dostali.

Ale ani tahle role (i když se v ní můžeme ocitnout) nám úplně nepadne. Vůbec nejbliž jsme asi tehdejšími učedníkům: těm, co šli za Ježíšem, najednou se setkali na hostině s celým tím davem našeho světa a pokoušeli se v tom všem nějak vyznat.

Znalcům Bible vrtalo hlavou, jak může Ježíš jíst a pít s hříšníky a s neřády, a obrátili se s tou otázkou i na učedníky (vlastně tedy i na nás): "A jaký vztah k tomu máte vy?" Co na to říct?

Nepřišel léčit zdravé, ale nemocné. Nepřišel zvát k pokání spravedlivé, ale hříšníky. V království Božím místa dost a kdo chce vejít, je zván jako vzácný host. Tak to Ježíš vyhlásil, my do toho odhodlaně jdeme s ním, ale když narazíme na lidi, kteří si – podle našeho názoru – takhle vlídné zacházení vůbec nezaslouží, tak co s nimi? Odpověď učedníků v příběhu není, musíme si ji tedy hledat sami. Jen Ježíšova náповěda tam je: že hříšné zve k pokání. Jenže co to vlastně znamená?

V jednom podobenství (o ztracené ovci) slyšeli první posluchači ujištění, že "v nebi bude větší radost nad jedním hříšníkem, který činí pokání, než nad 99 spravedlivými, kteří pokání nepotřebují." Jak asi vypadalo pokání v podání ztracené ovečky, kterou pastýř přinesl na ramenou? Snad zjistila, že je ztracená, a neuměla se odtamtud sama dostat. Tak si pro ni pastýř přišel a radost mohla začít. Pokání znamená nechat se pozvat a přijmout pomoc (což vypadá velmi snadně, ale dost lidí si to nenechá líbit).

Tohle je pokání: světlo, svoboda a radost pro všechny. Světlo, ve kterém vyjde najevo, že jsem se jaksi ztratil; svoboda – tu má někdo ještě v tom, že utekl, a druhý už ji našel v tom, že se nechal pastýřem

přinést zpátky; a radost – to když zjistím, že mě pastýř přinesl na bohatou recepci jako vzácného hosta.

To ti ztracení sotva můžou vědět, že jsme tu vzácnými hosty na recepci – zvláště pokud od nás, kdo jsme přijali Boží pozvání, slychají především jakési nesvobodné bečení, v němž by se Boží radosti nedořezal. Sotva tomu dokážou porozumět jako pozvání k hostině.

Zasednout s bídáky k jednomu stolu? Za co? Ježíš tak s námi zasedl a nebyla to odměna, ale pozvání. Kdo chce vejít, je vzácný host. Kdo vejít nechce, vzácným hostem nebude, ale to není naše starost, přátelé. Netlumočíme vysvědčení ani odměnu, naší odpovědností je věrohodně a osobně předat pozvání, které prožíváme na vlastní kůži. Pozvánku do Boží společnosti, kde není místo pro hřích, pro hříšníky však ano, a kde se společně, svobodně a s radostí může ochutnávat aperitiv Boží hostiny.

* * *

K Bohu, jenž slyší naše modlitby,
přichází celé tvorstvo.

Vás, koho přemohly nepravosti,
vás jenom on může zprostit tíhy vašich nevěrností,
a on to taky udělá:

On, Bůh, jenž se stará o náš svět.

Blaze tomu, koho vyvolí a přijme.

Ať vás jeho milost provází od začátku do konce,
od rána do rána.

Ať teď půjdete domů nebo třeba na kraj světa,
kéž je Pán s vámi. Amen